

Bruksela, 4 czerwca 2026 r.
(OR. en)

10131/26

ECOFIN 740
UEM 218
SOC 328
EMPL 157
COMPET 687
ENV 630
EDUC 212
ENER 329
JAI 741
GENDER 68
JEUN 109
SAN 405
ECB
EIB

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)

Data otrzymania: 3 czerwca 2026 r.

Do: Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej

Nr dok. Kom.: COM(2026) 215 final

Dotyczy: Zalecenie
ZALECENIE RADY
w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Litwy

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2026) 215 final.

Załącznik: COM(2026) 215 final

Bruksela, dnia 3.6.2026 r.
COM(2026) 215 final

Zalecenie

ZALECENIE RADY

w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Litwy

{SWD(2026) 215 final}

Zalecenie

ZALECENIE RADY

w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Litwy

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121 ust. 2 i art. 148 ust. 4,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 ⁽¹⁾, w szczególności jego art. 3 ust. 3,

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej,

uwzględniając rezolucje Parlamentu Europejskiego,

uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej,

uwzględniając opinię Komitetu ds. Zatrudnienia,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

uwzględniając opinię Komitetu Ochrony Socjalnej,

uwzględniając opinię Komitetu Polityki Gospodarczej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Rozporządzenie (UE) 2024/1263 określa cele ram zarządzania gospodarczego, jakimi są wspieranie zdrowych i stabilnych finansów publicznych oraz zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu i odporności poprzez reformy i inwestycje, a także zapobieganie nadmiernym deficytom budżetowym. Rozporządzenie stanowi, że Rada i Komisja prowadzą wielostronny nadzór w kontekście europejskiego semestru zgodnie z celami i wymogami określonymi w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Europejski semestr obejmuje, w szczególności, formułowanie zaleceń dla poszczególnych krajów i nadzór nad ich wdrażaniem.
- (2) W dniu 16 lipca 2025 r. Komisja przyjęła swój wniosek w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Europejski Fundusz Spójności Gospodarczej, Społecznej i Terytorialnej, Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, Rybołówstwa i Polityki Morskiej, Dobrobytu i Bezpieczeństwa na lata 2028–2034 oraz zmieniającego rozporządzenie (UE) 2023/955 i rozporządzenie (UE, Euratom) 2024/2509 ⁽²⁾. Wniosek ten ma na celu zwiększenie skuteczności finansowania

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 (Dz.U. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

² Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Europejski Fundusz na rzecz Spójności Gospodarczej, Społecznej i Terytorialnej, Rolnictwa i Obszarów

unijnego poprzez ograniczenie rozdrobnienia architektury finansowej, a także wspieranie państw członkowskich w koordynacji ich polityki gospodarczej zgodnie z art. 175 TFUE.

- (3) W dniu 25 listopada 2025 r. Komisja przyjęła opinię w sprawie projektu planu budżetowego Litwy na 2026 r. W tym samym dniu, działając na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1176/2011, Komisja przyjęła sprawozdanie przedkładane w ramach mechanizmu ostrzegania na 2026 r., w którym nie wskazała Litwy jako jednego z państw członkowskich, w przypadku których potrzebna będzie szczegółowa ocena sytuacji. Komisja przyjęła również zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro, zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie kapitału ludzkiego w Unii Europejskiej oraz wnioski dotyczące wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu 2026, w którym przeanalizowano wdrażanie wytycznych dotyczących zatrudnienia i zasad Europejskiego filaru praw socjalnych. Rada przyjęła zalecenie w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro⁽³⁾ w dniu 21 kwietnia 2026 r., a wspólne sprawozdanie o zatrudnieniu i zalecenie w sprawie kapitału ludzkiego – 9 marca 2026 r.
- (4) W dniu 29 stycznia 2025 r. Komisja opublikowała „Kompas konkurencyjności” – strategiczne ramy mające na celu zwiększenie globalnej konkurencyjności Unii w ciągu najbliższych pięciu lat. Wskazano w nim trzy wymogi transformacyjne, tzn. innowacje, dekarbonizację i konkurencyjność, które – wraz z bezpieczeństwem – stanowią filary zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Europejski semestr jest skoordynowany z kompasem konkurencyjności, co zapewnia spójność polityk gospodarczych państw członkowskich ze strategicznymi celami Komisji oraz jednolite podejście do zarządzania gospodarczego, wspierając tym samym zrównoważony wzrost, innowacje i odporność w całej Unii.
- (5) W 2026 r. europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej nadal przebiega równoległe z ostatnim etapem wdrażania Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF)⁽⁴⁾. Plany odbudowy i zwiększania odporności (RRP), wraz z finansowaniem w ramach polityki spójności, miały zasadnicze znaczenie dla realizacji priorytetów politycznych w ramach europejskiego semestru, ponieważ wymogiem w tych planach było skuteczne sprostanie wszystkim wyzwaniom (lub znacznej ich części) określonym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów wydanych w ostatnich cyklach, a w programach finansowanych w ramach europejskiej polityki spójności wymagano uwzględnienia zaleceń dla poszczególnych krajów. W związku ze zbliżającym się zakończeniem funkcjonowania RRF niezwykle ważne jest utrzymanie reform i inwestycji wspieranych i realizowanych w ramach RRF, w szczególności tych, które przyczyniają się do sprostania wyzwaniom wskazanym w zaleceniach dla poszczególnych krajów.

Wiejskich, Rybołówstwa i Gospodarki Morskiej, Dobrobytu i Bezpieczeństwa na lata 2028–2034 oraz zmieniającego rozporządzenie (UE) 2023/955 i rozporządzenie (UE, Euratom) 2024/2509 – COM(2025) 565 final. Proponowane rozporządzenie jest obecnie przedmiotem negocjacji ze współprawodawcami.

³ Dz.U. C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>.

- (6) W dniu 3 czerwca 2026 r. Komisja opublikowała sprawozdanie krajowe na 2026 r. dotyczące Litwy. Oceniała w nim postępy Litwy we wdrażaniu stosownych zaleceń dla tego kraju oraz podsumowała realizację RRP przez Litwę. Na podstawie tej analizy w sprawozdaniu krajowym wskazano najpilniejsze wyzwania, przed którymi stoi Litwa. Oceniono w nim również postępy Litwy we wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w realizacji głównych celów Unii dotyczących zatrudnienia, umiejętności i ograniczania ubóstwa, a także postępy w realizacji celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju.
- (7) W dniu 8 lipca 2025 r. Rada, na zalecenie Komisji, przyjęła zalecenie w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Litwy⁽⁵⁾. Plan ten obejmuje lata 2025–2029 i przedstawia dostosowanie fiskalne rozłożone na okres czterech lat. Rada zaleciła następujące maksymalne stopy wzrostu wydatków netto: 6,1 % w 2025 r., 5,2 % w 2026 r., 4,8 % w 2027 r., 4,5 % w 2028 r. oraz 4,3 % w 2029 r., co odpowiada maksymalnym skumulowanym stopom wzrostu obliczonym przez odniesienie do roku bazowego 2024, wynoszącym: 6,1 % w 2025 r., 11,6 % w 2026 r., 17,0 % w 2027 r., 22,3 % w 2028 r. oraz 27,5 % w 2029 r.
- (8) Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie i jej reperkusje stanowią dla Unii Europejskiej wyzwanie egzystencjalne. Komisja zwróciła się do państw członkowskich, aby wystąpiły o uruchomienie w skoordynowany sposób krajowej klauzuli wyjścia przewidzianej w pakcie stabilności i wzrostu w celu wsparcia działań UE na rzecz szybkiego i znacznego zwiększenia wydatków na obronę⁽⁶⁾, a Rada Europejska pozytywnie odniosła się do tej propozycji w dniu 6 marca 2025 r. Na wniosek Litwy, Rada w dniu 8 lipca 2025 r., na zalecenie Komisji, przyjęła zalecenie zezwalające Litwie na odchylenie od zalecanych maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto⁽⁷⁾. Okres, w którym uruchomiona zostaje krajowa klauzula wyjścia (2025–2028), umożliwi Litwie zmianę priorytetów wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych lub zwiększenie dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych, tak aby trwale wyższe wydatki na obronę nie zagrażały stabilności finansów publicznych w perspektywie średniookresowej.
- (9) W dniu 30 kwietnia 2026 r. Litwa przedłożyła swoje roczne sprawozdanie z postępów za 2026 r.⁽⁸⁾ zawierające informacje na temat przestrzegania zalecanych maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto oraz realizacji reform i inwestycji odpowiadających na główne wyzwania zidentyfikowane w zaleceniach dla poszczególnych krajów w ramach europejskiego semestru.
- (10) Wzrost realnego PKB w 2025 r. wyniósł 2,9 %, a inflacja HICP – 3,4 %. Według prognozy Komisji z wiosny 2026 r. realny PKB wzrośnie o 3,0 % w 2026 r. i o 2,1 % w 2027 r., a inflacja HICP wyniesie 4,4 % w 2026 r. i 2,7 % w 2027 r.

⁵ Zalecenie Rady z dnia 8 lipca 2025 r. w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Litwy (Dz.U. C, C/2025/3959, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3959/oj>).

⁶ Komunikat Komisji pt. „Uwzględnianie wyższych wydatków na obronność zgodnie z paktem stabilności i wzrostu”, Bruksela, 19.3.2025, C(2025) 2000 final.

⁷ Zalecenie Rady z dnia 8 lipca 2025 r. zezwalające Litwie na odchylenie od maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto ustalonych przez Radę na podstawie rozporządzenia (UE) 2024/1263 (Uruchomienie krajowej klauzuli wyjścia) (Dz.U. C, C/2025/3969, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3969/oj>).

⁸ Roczne sprawozdania z postępów za 2026 r. są dostępne na stronie: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

- (11) Według danych Eurostatu ⁽⁹⁾ deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych Litwy wzrósł z 1,3 % PKB w 2024 r. do 1,8 % PKB w 2025 r., głównie ze względu na wyższe transfery socjalne i wzrost wynagrodzeń w sektorze publicznym. Przy uwzględnieniu środków z zakresu polityki znanych do daty granicznej prognozy deficyt przewidziany w prognozie Komisji z wiosny 2026 r. ma wynieść 2,2 % PKB w 2026 r. i 2,7 % w 2027 r. Wzrost deficytu w 2026 r. i 2027 r. ma źródło po stronie wydatków, w szczególności wynika z wyższych wydatków na inwestycje krajowe (2026 r.), obronność (2027 r.) oraz transfery socjalne i płatności odsetek (oba lata).
- (12) Według szacunków Komisji kurs polityki fiskalnej ⁽¹⁰⁾, który uwzględnia zarówno wydatki finansowane ze środków krajowych, jak i z budżetu UE, był w 2025 r. ekspansywny, na poziomie 1,4 % PKB. Prognozuje się, że w 2026 r. będzie on ekspansywny na poziomie 1,0 % PKB, a w 2027 r. – restrykcyjny, na poziomie 0,4 % PKB.
- (13) Według danych Eurostatu ⁽¹¹⁾ dług sektora instytucji rządowych i samorządowych Litwy wzrósł z 38,0 % PKB na koniec 2024 r. do 39,5 % PKB na koniec 2025 r. Wzrost wskaźnika zadłużenia w 2025 r. odzwierciedla głównie wartość rezydualną zmiany długu. Przy uwzględnieniu środków z zakresu polityki znanych w dacie granicznej prognozy relacja długu do PKB przewidziana w prognozie Komisji z wiosny 2026 r. ma wzrosnąć do 44,6 % do końca 2026 r., a następnie do 48,4 % do końca 2027 r. Wzrost długu publicznego Litwy wynika ze znacznych wartości rezydualnej zmiany długu związanych głównie z nadwyżkami funduszu zabezpieczenia społecznego, które skutkują akumulacją aktywów, a nie spłatą zadłużenia, i z płatności zaliczkowych na wydatki obronne, a także z rosnącego deficytu.
- (14) Z danych Eurostatu ⁽¹²⁾ wynika, że całkowite wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych na obronność na Litwie wyniosły 2,7 % PKB w 2025 r., co oznacza wzrost o 1,2 punktu procentowego PKB w porównaniu z rokiem odniesienia 2021. Zgodnie z prognozą Komisji z wiosny 2026 r. przewiduje się, że w 2026 r. wydatki te wyniosą 2,9 % PKB, co odpowiada wzrostowi o 1,5 punktu procentowego PKB w porównaniu z 2021 r.
- (15) Unia nadal stoi w obliczu ryzyka zakłóceń w dostawach energii i dużej zmienności cen, spotęgowanego napięcia geopolitycznymi, które wpływają na światowe rynki ropy naftowej i gazu. Doświadczenia z kryzysu energetycznego w latach 2022–2023 pokazały, że szeroko zakrojone i nieukierunkowane środki wiążą się z dużymi kosztami budżetowymi i są nieefektywne pod względem społecznym i gospodarczym. Od wybuchu wojny na Bliskim Wschodzie w lutym 2026 r. Litwa przyjęła szereg środków polityki fiskalnej w celu złagodzenia wpływu wysokich cen energii na

⁹ Eurostat-Euro Indicators [Wskaźniki dotyczące euro, Eurostat], 22.4.2026 r.

¹⁰ Kurs polityki fiskalnej jest zdefiniowany jako miara rocznej zmiany sytuacji budżetowej sektora instytucji rządowych i samorządowych. Służy on do oceny impulsu dla gospodarki wynikającego z polityk fiskalnych, zarówno tych finansowanych ze środków krajowych, jak i z budżetu UE. Miernikiem kursu polityki fiskalnej jest różnica między (i) potencjalnym wzrostem w perspektywie średnioterminowej a (ii) zmianą poziomu wydatków pierwotnych po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów oraz z uwzględnieniem wydatków finansowanych z bezwrotnego wsparcia (dotacji) w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy unijnych.

¹¹ Eurostat-Euro Indicators [Wskaźniki dotyczące euro, Eurostat], 22.4.2026 r.

¹² Eurostat, wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych według klasyfikacji funkcji sektora instytucji rządowych i samorządowych (COFOG).

gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa⁽¹³⁾. Obejmują one nieukierunkowaną obniżkę akcyzy od oleju napędowego oraz ukierunkowaną obniżkę akcyzy od oleju napędowego wykorzystywanego w rolnictwie, w obu przypadkach w okresie od 15 kwietnia do 15 czerwca 2026 r. Według prognozy Komisji z wiosny 2026 r. oczekuje się, że koszty fiskalne tych środków wyniosą mniej niż 0,1 % PKB w 2026 r. Według szacunków Komisji, gdyby środki te pozostały w mocy do końca 2026 r., ich koszty fiskalne wyniosłyby 0,1 % PKB w 2026 r.

- (16) Według obliczeń Komisji wydatki netto w Litwie wzrosły o 10,5 % w 2025 r. Wzrost wydatków netto w 2025 r. przekracza zalecaną maksymalną stopę wzrostu, stanowiąc odchylenie o 1,5 % PKB w ujęciu rocznym. Biorąc pod uwagę elastyczność w zakresie wyższych wydatków na obronę przewidzianą w krajowej klauzuli wyjścia, skumulowane odchylenie wydatków netto wynosi 0,3 % PKB.
- (17) Na podstawie obliczeń Komisji przewiduje się, że wydatki netto w Litwie wzrosną o 7,2 % w 2026 r., a o 18,4 % w ujęciu łącznym w latach 2025 i 2026. Wzrost wydatków netto w 2026 r. przekracza zalecaną maksymalną stopę wzrostu, stanowiąc odchylenie o 0,7 % PKB w ujęciu rocznym. Łącznie w latach 2025 i 2026 projektowana skumulowana stopa wzrostu wydatków netto również przekracza zalecaną maksymalną stopę wzrostu, stanowiąc odchylenie o 2,2 % PKB w ujęciu łącznym. Biorąc pod uwagę elastyczność w zakresie wyższych wydatków na obronę przewidzianą w krajowej klauzuli wyjścia, przy uwzględnieniu 2025 i 2026 roku, prognozowane skumulowane odchylenie wydatków netto wynosi 0,7 % PKB.
- (18) Dochody podatkowe sektora instytucji rządowych i samorządowych pozostają niskie w porównaniu ze średnią dla UE i w 2024 r. wyniosły 33,3 % PKB, w porównaniu z 40,4 % w UE. W szczególności dochody z pobieranych okresowo podatków od nieruchomości i podatków ekologicznych, które są mniej szkodliwe dla wzrostu gospodarczego, pozostają niskie i wynoszą odpowiednio 0,3 % i 1,8 % PKB na Litwie, w porównaniu z 0,9 % i 2,1 % w UE. Chociaż niedawna reforma pobieranych okresowo podatków od nieruchomości poprawiła aktualizację wartości katastralnych, jej potencjał w zakresie generowania dochodów pozostaje ograniczony ze względu na wysoki próg zwolnienia dla głównych miejsc zamieszkania i ograniczoną progresję stawek. Jednocześnie system podatkowy nadal umożliwia arbitraż podatkowy między zatrudnieniem, samozatrudnieniem i niektórymi zarejestrowanymi formami działalności gospodarczej, powodując zakłócenia, ograniczając progresywność i osłabiając pobór dochodów. Chociaż postępy w cyfryzacji administracji podatkowej oraz powszechne stosowanie składania deklaracji w formie elektronicznej i wstępnie wypełnionych deklaracji pomogły zmniejszyć lukę w przestrzeganiu przepisów dotyczących VAT do 13,2 % w 2024 r., utrzymują się wyzwania związane z przestrzeganiem przepisów, a szara strefa gospodarki pozostaje powyżej średniej dla UE. Postępy w stopniowym wycofywaniu dopłat do paliw kopalnych również pozostają ograniczone, przy czym nadal obowiązuje szereg nieukierunkowanych środków wsparcia, w tym obniżone stawki podatku akcyzowego od gazu ziemnego wykorzystywanego do ogrzewania oraz preferencyjne opodatkowanie niektórych zastosowań paliw kopalnych. W pierwszej kolejności można by wycofać zwłaszcza te dopłaty do paliw kopalnych, które nie rozwiązują w ukierunkowany sposób problemu ubóstwa energetycznego ani rzeczywistych kwestii bezpieczeństwa energetycznego, są

¹³ Odnosi się to do sytuacji znanej w dacie granicznej prognozy Komisji z wiosny 2026 r. (4 maja 2026 r.).

przeszkodą dla elektryfikacji i nie mają zasadniczego znaczenia dla konkurencyjności przemysłu.

- (19) Pomimo niedawnego wzrostu wydatki publiczne na opiekę zdrowotną i długoterminową, ochronę socjalną i działalność ogólnopaństwową utrzymują się znacznie poniżej średniej dla UE, co ogranicza terminowy i równy dostęp do wysokiej jakości usług. Z danych Eurostatu ⁽¹⁴⁾ wynika, że w 2024 r. wydatki na ochronę socjalną wyniosły 14,7 % PKB w porównaniu z 19,6 % w UE, natomiast wydatki na opiekę zdrowotną osiągnęły poziom 5,8 % PKB w porównaniu z 7,4 % w UE, a na opiekę długoterminową – 1,0 % w porównaniu z 1,7 % w UE. Wydatki na działalność ogólnopaństwową ⁽¹⁵⁾ utrzymywały się na strukturalnie niskim poziomie 3,6 % PKB, co stanowi jeden z najniższych poziomów w UE. Utrzymujące się w opiece zdrowotnej niedoinwestowanie, w tym w odniesieniu do infrastruktury, nadal negatywnie wpływa na dostęp, jakość i wyniki. Model finansowania instytucji opieki zdrowotnej jest nieefektywny, ponieważ dochody ze składek na ubezpieczenie zdrowotne pozostają strukturalnie niewystarczające, aby pokryć zapotrzebowanie na usługi opieki zdrowotnej i ich koszty, co przyczynia się do zwiększenia deficytu Narodowego Funduszu Ubezpieczeń Zdrowotnych, zadłużenia instytucji opieki zdrowotnej, niezaspokojonych potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej i jednego z najwyższych w UE poziomu wydatków ponoszonych bezpośrednio przez pacjentów, przy czym produkty farmaceutyczne i opieka stomatologiczna stanowią jedną trzecią tych wydatków. Jeżeli chodzi o ochronę socjalną, niskie wydatki nadal ograniczają wpływ transferów na ograniczanie ubóstwa, natomiast utrzymują się luki w świadczeniu usług społecznych, również ze względu na słabość obecnego modelu finansowania. Chociaż Litwa finansuje znaczną część usług społecznych z budżetu państwa i planuje wprowadzić zindywidualizowane koszyki usług społecznych określające minimalne poziomy finansowania, usługi społeczne finansowane z budżetów gmin pozostają zróżnicowane w poszczególnych gminach, nie odpowiadają w pełni faktycznemu popytowi i często charakteryzują się długim czasem oczekiwania i niewystarczającym finansowaniem przez gminy.
- (20) Systematyczne, konkretne i terminowe angażowanie władz lokalnych i regionalnych, partnerów społecznych, społeczeństwa obywatelskiego i innych odpowiednich zainteresowanych stron pozostaje nieodzowne do zapewnienia szerokiego poczucia odpowiedzialności za pomyślnie wdrażanie unijnych instrumentów finansowania, także w kontekście europejskiego semestru.
- (21) Wdrażanie programów polityki spójności, które obejmują wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) oraz Funduszu Spójności (FS), przebiega w Litwie w tempie szybszym od średniego poziomu UE, zarówno pod względem wyboru projektów, jak i płatności. Ważne jest utrzymanie obecnej dynamiki, a jednocześnie zmaksymalizowanie wpływu inwestycji w terenie. Litwa podejmuje już działania w ramach swoich programów polityki spójności, aby pobudzać konkurencyjność i wzrost. Niektóre obszary mogą jednak

¹⁴ Eurostat, wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych według klasyfikacji funkcji sektora instytucji rządowych i samorządowych (COFOG).

¹⁵ Zgodnie z klasyfikacją COFOG „działalność ogólnopaństwowa” odnosi się do wydatków na ogólne funkcjonowanie sektora instytucji rządowych i samorządowych, w tym administracji centralnej, organów ustawodawczych i wykonawczych, organów ds. fiskalnych i zagranicznych, transakcji związanych z długiem publicznym oraz ogólnych transferów między szczeblami sprawowania rządów.

wymagać dalszego wsparcia w zakresie wdrażania, m.in. obszary związane z utrzymującymi się dysproporcjami regionalnymi, wynikami w zakresie innowacji poza głównymi ośrodkami miejskimi, dekarbonizacją transportu i dostępnością usług publicznych, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Jednocześnie Litwa musi przyspieszyć wdrażanie FST, ponieważ środki mają zostać wypłacone do końca 2026 r. Konieczne jest zapewnienie szybkiej i skutecznej realizacji nowych inwestycji wskazanych przez Litwę w przeglądzie śródkresowym funduszy polityki spójności, w szczególności inwestycji związanych z pięcioma priorytetami określonymi w rozporządzeniu w sprawie przeglądu śródkresowego ⁽¹⁶⁾.

- (22) Jako kraj położony na wschodniej granicy zewnętrznej UE Litwa stoi w obliczu dodatkowych wyzwań, które hamują jej możliwości rozwoju gospodarczego i społecznego, ponieważ potęgują istniejące wyzwania strukturalne. Wpływ rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie zwiększa presję na bezpieczeństwo, zakłóca transgraniczną działalność gospodarczą oraz zmniejsza atrakcyjność inwestycyjną i jeszcze bardziej ogranicza dostęp do finansowania. Obawy dotyczące bezpieczeństwa ludzi i infrastruktury krytycznej wymagają inwestycji w ochronę ludności, gotowość i mobilność wojskową, co mogłoby stworzyć możliwości dla gospodarek regionów, jednocześnie wywierając dodatkową presję na finansowanie usług publicznych.
- (23) Litwa mierzy się z kilkoma wyzwaniami, które dotyczą poprawy dostępu do finansowania dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), zwiększenia innowacyjności, zwiększenia efektywności energetycznej i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, poprawy funkcjonowania systemów ochrony socjalnej i opieki zdrowotnej oraz niwelowania dysproporcji w edukacji i umiejętnościach istotnych z perspektywy rynku pracy.
- (24) Sektor bankowy jest nadal silny na tle UE, ale dostęp do finansowania jest utrudniony ze względu na wysoką niechęć do ryzyka i ograniczenia strukturalne. Pomimo dużej płynności i znacznego poziomu depozytów banki przeznaczają stosunkowo niewielką ich część na udzielanie kredytów, co odzwierciedla utrzymujące się nieefektywności. Jednocześnie litewskie rynki kapitałowe pozostają płytkie i mało płynne pomimo wysiłków na rzecz wspierania integracji regionalnej z Estonią i Łotwą. Kapitalizacja rynkowa giełdy Nasdaq Vilnius wynosi około 6,2 % PKB (III kw. 2025 r.), czyli znacznie poniżej poziomów sprzed 2009 r. (30 %) oraz średniej dla UE (69,9 %), a jej rozwój ogranicza niewielka liczba spółek notowanych na giełdzie, co zmniejsza możliwości inwestycyjne i pozyskiwania kapitału na szczeblu lokalnym. Ponadto w czerwcu 2025 r. parlament litewski (Seimas) zmienił ustawę o akumulacji oszczędności emerytalnych, zastępując automatyczny zapis do drugiego filaru dobrowolnym uczestnictwem i umożliwiając szerokie częściowe i całkowite wypłaty oszczędności emerytalnych. Zmiany te doprowadziły do znacznego spadku uczestnictwa (38 % w I kw. 2026 r.) i jeszcze bardziej zmniejszyły i tak już bardzo niski poziom oszczędności zgromadzonych w funduszach emerytalnych na Litwie, który na koniec 2024 r., przed reformą, wynosił 12,2 % PKB. W związku z tym reforma może prowadzić do niższych stóp zastąpienia dochodów netto przez świadczenie emerytalne i grozić osłabieniem dalszego rozwoju rynku kapitałowego.

¹⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2025/1914 z dnia 18 września 2025 r. w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) 2021/1058 i (UE) 2021/1056 w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie strategicznym wyzwaniom w kontekście przeglądu śródkresowego.

Wzmocnienie uzupełniającego kapitałowego systemu emerytalnego i zachęcanie do długoterminowych oszczędności mogłoby zatem ułatwić dostęp do finansowania, a jednocześnie wzmocnić długoterminowy wzrost gospodarczy i konkurencyjność.

- (25) Poziom działalności innowacyjnej na Litwie jest nadal umiarkowany, pozostając w tyle za średnią unijną pod względem szeregu wskaźników dotyczących badań naukowych i innowacji. Chociaż publiczne inwestycje w badania i rozwój są na dobrej drodze do osiągnięcia celów krajowych, intensywność działalności badawczo-rozwojowej na Litwie (około 1 % PKB) pozostaje znacznie poniżej średniej dla UE (2,24 %), głównie ze względu na niski poziom inwestycji przedsiębiorstw w badania i rozwój (jedna trzecia średniej dla UE). Podobnie liczba zgłoszeń patentowych jest wciąż trzykrotnie niższa od średniej unijnej. Chociaż Litwa zapewnia znaczne bodźce podatkowe w zakresie badań i rozwoju, ich wykorzystanie przez MŚP pozostaje ograniczone. W celu dokonania przeglądu i usprawnienia systemu bodźców podatkowych Ministerstwo Gospodarki i Innowacji zaproponowało reformę mającą na celu uproszczenie procesu składania wniosków o skorzystanie z takich bodźców, jednak rząd nie zatwierdził jeszcze tej reformy. Aby jeszcze bardziej zachęcić do prywatnych inwestycji w badania i rozwój, Litwa mogłaby dodatkowo dostosować bodźce podatkowe w celu wspierania nowych przedsiębiorstw, które nadal ponoszą straty.
- (26) Odsetek osób podejmujących studia wyższe w dziedzinach nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM) pozostaje niski (25 % w porównaniu z celem UE wynoszącym 32 %), przy znacznej nierówności płci (kobiety stanowią jedynie 27,3 % studentów kierunków STEM wobec 32,2 % średniej dla UE). W połączeniu z wysokim odsetkiem osób wcześniej przerywających naukę i stosunkowo niskim poziomem absorpcji absolwentów kierunków STEM przez rynek pracy przyczynia się to do utrzymujących się niedoborów siły roboczej w kluczowych sektorach transformacji i wzrostu, w szczególności w sektorze technologii informacyjno-komunikacyjnych. Chociaż wprowadzono dodatkowe stypendia w dziedzinach STEM dla studentów w regionach poza Kownem i Wilnem, potrzebne są dalsze ukierunkowane środki zachęcające do podejmowania takich studiów, zmniejszające nierówności płci oraz odsetek osób wcześniej przerywających naukę.
- (27) Wskaźnik publiczno-prywatnych wspólnych publikacji naukowych na Litwie jest najniższy w UE, natomiast wydatki publiczne na badania i rozwój finansowane przez przedsiębiorstwa wynoszą jedną trzecią średniej dla UE, co wskazuje na słabe powiązania między środowiskiem naukowym a przedsiębiorstwami. Ważnym czynnikiem przyczyniającym się do tej sytuacji jest strukturalna i instytucjonalna słabość publicznej bazy naukowej, przy rozproszeniu potencjału badawczo-innowacyjnego między liczne uniwersytety i instytucje badawcze. Litwa planuje przeprowadzić kompleksową ocenę wyników całej publicznej bazy badawczej – uniwersytetów, uczelni wyższych i instytutów badawczych. Proces ten rozpocznie się jednak dopiero w 2028 r. Ponadto, chociaż obecny litewski system własności intelektualnej umożliwia współwłasność między uniwersytetami a przedsiębiorstwami, przedsiębiorstwa nie zawsze są świadome istnienia tego elastycznego systemu, co utrudnia współpracę między środowiskiem naukowym a przedsiębiorstwami.
- (28) Dysproporcje regionalne na Litwie są nadal znaczne i pogłębiają się, ponieważ Wilno i kilka większych miast skupiają ludność, wyższe dochody i wysokiej jakości usługi publiczne, podczas gdy inne okręgi, zwłaszcza obszary wiejskie, pozostają w tyle. Chociaż wzmocniono podstawę prawną współpracy międzygminnej, współpraca

w praktyce pozostaje ograniczona i rozdrobniona z uwagi na niedostatecznie rozwinięte mechanizmy podziału kosztów, nierównomierne zdolności administracyjne oraz wysoki stopień centralizacji fiskalnej. Dotychczas wdrażanie opierało się w dużej mierze na porozumieniach ad hoc, modelach delegowania lub zlecenia zadań oraz ustaleniach sektorowych, a nie na systematycznych ramach trwałego wspólnego świadczenia usług w kilku gminach. Silniejsze wsparcie instytucjonalne, w połączeniu z odpowiednimi zachętami, pomogłoby połączyć zasoby, poprawić świadczenie usług publicznych i infrastrukturę oraz przyciągnąć inwestycje do regionów słabiej rozwiniętych.

- (29) Litwa poczyniła postępy w zwiększaniu krajowych mocy wytwórczych energii ze źródeł odnawialnych, które wzrosły o ponad 30 % w porównaniu z 2024 r., osiągając poziom 6 121 MW w 2025 r., co było spowodowane silnym wzrostem wykorzystania energii słonecznej i lądowej energii wiatrowej. Kraj rozszerzył również zdecentralizowaną produkcję energii ze źródeł odnawialnych. Litwa czyni postępy w zmniejszaniu swojej zależności od importowanej energii elektrycznej, jednak nadal utrzymują się wyzwania, ponieważ krajowe zdolności wytwórcze pozostają ograniczone, zmniejsza się dystans rozwojowy w zakresie elastyczności systemu i nadal występują ograniczenia sieciowe. Naraża to kraj na zewnętrzne wahania cen i zwiększa potrzebę ochrony infrastruktury krytycznej, aby uniknąć potencjalnego ryzyka zakłóceń dostaw. Litwa wzmocniła swój system elektroenergetyczny, w tym poprzez reformy mające na celu usprawnienie wydawania pozwoleń, inwestycje w infrastrukturę przesyłową i magazynowanie oraz synchronizację z obszarem synchronicznym Europy kontynentalnej. Niemniej jednak ograniczenia przepustowości sieci, elastyczności systemu i transgranicznych połączeń wzajemnych nadal ograniczają integrację energii ze źródeł odnawialnych i przyczyniają się do zmienności cen.
- (30) Zużycie energii w gospodarstwach domowych nadal rośnie, ponieważ wzrost zasobów mieszkaniowych i zwiększająca się powierzchnia użytkowa istniejących budynków przewyższają przyrosty efektywności wynikające z działań renowacyjnych. Ogrzewanie i chłodzenie odpowiadają za 79 % zużycia energii w gospodarstwach domowych i nadal opierają się głównie na gazie ziemnym, mimo rosnącego udziału odnawialnych źródeł energii. Pomimo znacznych wysiłków podjętych w ostatnich latach w celu poprawy koordynacji i przyspieszenia renowacji budynków istnieje ryzyko, że Litwa nie osiągnie docelowego (15 %) zmniejszenia zużycia energii pierwotnej do 2030 r., co z kolei utrudnia postępy w zakresie bezpieczeństwa energetycznego i ograniczania ubóstwa energetycznego. Konieczne jest dalsze i przyspieszone wprowadzanie renowacji budynków, aby zmniejszyć zapotrzebowanie na energię oraz koszty ogrzewania i chłodzenia. Wdrożenie środków w tym zakresie napotyka wyzwania strukturalne, w tym niedobory siły roboczej, które będą wymagały rozwiązania.
- (31) Litwa stoi w obliczu wyzwań związanych z przejściem na gospodarkę o obiegu zamkniętym i przemysł neutralny emisyjnie. Postępy w zakresie ponownego użycia i recyklingu utknęły w martwym punkcie, a przetwarzanie pozostaje skoncentrowane na niższych poziomach hierarchii postępowania z odpadami. Produktywność zasobów na Litwie jest dwukrotnie niższa od średniej dla UE i czwarta najniższa w UE, co ma wpływ na zasobooszczędność i koszty produkcji w przemyśle. Wskaźnik powtórnego wykorzystania materiałów jest trzykrotnie niższy od średniej dla UE i przez ostatnie 10 lat utrzymywał się na tym samym poziomie. Przemysł nie jest głównym źródłem emisji na Litwie, ale jego intensywność emisji jest prawie dwukrotnie wyższa od

średniej dla UE. Nadal jednak brakuje zharmonizowanego podejścia do wspierania dekarbonizacji produkcji przemysłowej, technik gospodarki o obiegu zamkniętym i technologii neutralnych emisyjnie, łączącego zachęty polityczne i mechanizmy finansowania. Jednocześnie transformacja przemysłowa mogłaby być połączona z przejściem na gospodarkę o bardziej zamkniętym obiegu, zwłaszcza w łańcuchach wartości opakowań, materiałów budowlanych i biogospodarki. Łańcuchy dostaw Litwy są bardziej zależne od usług ekosystemowych niż średnia dla UE, podczas gdy podatność infrastruktury transportowej na ryzyka związane z klimatem należy do najwyższych w UE. Inwestycje w ochronę kapitału naturalnego i przystosowanie się do zmiany klimatu są zatem ważne dla konkurencyjności gospodarczej.

- (32) Emisje z transportu na Litwie utrzymują się na wysokim poziomie, przy czym w 2024 r. transport drogowy odpowiadał za 44 % emisji objętych wspólnym wysiłkiem redukcyjnym. Pomimo początkowych działań mających na celu zwiększenie wykorzystania zrównoważonego transportu podróże pasażerskie charakteryzują się skrajną zależnością od samochodów – w 2024 r. 92,1 % podróży odbywało się prywatnymi pojazdami. Zależność ta utrzymuje się z uwagi na jeden z najstarszych i najbardziej emisyjnych parków samochodowych w UE, w którym ponad 27 % pojazdów ma co najmniej 20 lat, a 63,4 % nadal jest napędzanych olejem napędowym. Przyjmowanie bardziej ekologicznych rozwiązań alternatywnych jest nadal powolne, ponieważ nowo zarejestrowane pojazdy elektryczne o napędzie baterijnym stanowiły jedynie 5,9 % rynku w 2024 r., czyli znacznie poniżej średniej dla UE wynoszącej 13,6 %. Bariery fiskalne, takie jak brak rocznego podatku od zanieczyszczeń generowanych przez samochody, nadal zniechęcają do odnawiania parku pojazdów, natomiast brak wdrożenia elektronicznego systemu poboru opłat za przejazd dla pojazdów ciężkich utrudnia upowszechnienie ekologicznych alternatyw w zakresie transportu towarowego. Trwają wysiłki na rzecz poprawy koordynacji i atrakcyjności transportu publicznego, ale nie doprowadziły one jeszcze do znacznego przesunięcia międzygałęziowego. Korzystanie z transportu publicznego jest utrudnione ze względu na słabą łączność między gminami i rozdrobnione planowanie. Transport kolejowy nadal posiada niewykorzystany potencjał w zakresie dekarbonizacji, ale jego wpływ na środowisko pozostaje ograniczony niskim wskaźnikiem elektryfikacji wynoszącym 7,9 % w porównaniu ze średnią dla UE wynoszącą 56,9 %. Chociaż projekty takie jak elektryfikacja linii Kaišiadorys-Klaipėda postępują, transgraniczny projekt Rail Baltica napotyka opóźnienia i nie oczekuje się, że zostanie ukończony przed 2030 r.
- (33) Litewski system opieki zdrowotnej charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem liczby zgonów możliwych do uniknięcia dzięki interwencji medycznej i profilaktyce oraz przeciętnym dalszym trwaniem życia w momencie urodzenia poniżej średniej unijnej. Wśród wyników opieki zdrowotnej w tym kraju można również dostrzec wyższą od średniej unijnej liczbę zgonów wśród osób w wieku produkcyjnym, a znaczna część ludności stoi w obliczu wyzwań związanych z dostępem do wysokiej jakości usług opieki zdrowotnej. Ponadto system opieki zdrowotnej zмага się z niedoborem pracowników sektora zdrowia, zwłaszcza w regionach oddalonych, oraz ze starzeniem się kadry pielęgniarskiej, co wpływa na świadczenie usług opieki zdrowotnej. Nierównomierne rozmieszczenie geograficzne lekarzy i stosunkowo niskie wynagrodzenie lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej również ograniczają dostęp do opieki. Ponadto system opieki długoterminowej stoi w obliczu poważnych wyzwań, ponieważ na 100 osób w wieku 65 lat i starszych przypada niewielka liczba pracowników opieki długoterminowej, a kompleksowy i zintegrowany model opieki długoterminowej jest nadal na etapie wdrażania.

- (34) Pomimo niedawnych reform, w tym reformy dochodu minimalnego, Litwa nadal stoi w obliczu poważnych wyzwań związanych z przeciwdziałaniem nierównościom dochodowym, ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, przy czym postępy są jak dotąd ograniczone. W 2025 r. drugi rok z rzędu odsetek osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wzrósł, osiągając 26,3 %, czyli poziom znacznie wyższy od średniej dla UE, co zagraża osiągnięciu przez Litwę celu ograniczenia ubóstwa do 2030 r. Nierówności dochodowe również pozostają jednymi z najwyższych w UE. Dotyczy to w szczególności słabszych grup społecznych, zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami, w przypadku których ryzyko ubóstwa lub wykluczenia społecznego pozostaje najwyższe w UE, osób w wieku co najmniej 65 lat oraz osób mieszkających na obszarach wiejskich i w regionach oddalonych. Wyzwania te wskazują na niedociągnięcia w zakresie zasięgu, adekwatności i skuteczności systemu ochrony socjalnej (w tym systemu emerytalnego). Wpływ świadczeń społecznych na ograniczanie ubóstwa pozostaje ograniczony pomimo niewielkiego odbicia w 2025 r. Adekwatność kluczowych świadczeń pozostaje niska, ponieważ średnie zasiłki dla bezrobotnych, emerytury i świadczenia z pomocy społecznej pozostają poniżej progu ubóstwa, a jednocześnie utrzymują się luki w zasięgu ochrony, zwłaszcza osób samozatrudnionych. Niedawne zmiany w drugim filarze systemu emerytalnego, w tym zakończenie automatycznego zapisu i rozszerzenie możliwości wypłat środków, mogą jeszcze bardziej zmniejszać adekwatność przyszłych świadczeń emerytalnych. Między gminami utrzymują się znaczne dysproporcje terytorialne w dostępie do usług społecznych. Świadczenie usług społecznych pozostaje nierównomierne, a ich finansowanie jest nadmiernie uzależnione od funduszy UE i niewystarczająco dostosowane do lokalnego zapotrzebowania. Niedociągnięcia te potęguje brak kompleksowych danych na szczeblu lokalnym, scentralizowanej bazy danych i skutecznego scentralizowanego systemu monitorowania usług społecznych, co ogranicza nadzór nad świadczeniem usług społecznych, ich planowanie i zarządzanie nimi w całym kraju.
- (35) Na Litwie nadal bardzo wiele osób ubiega się o mieszkania socjalne, a czas oczekiwania jest długi. W 2025 r. na listach oczekujących znajdowało się 10 750 rodzin, a średni czas oczekiwania na mieszkanie socjalne wynosił 5,53 roku. Chociaż znaczne kwoty finansowania unijnego przeznaczono na poprawę dostępu do mieszkań socjalnych i ich jakości, oczekuje się, że wysiłki te rozwiążą problem jedynie częściowo. Uwypukla to potrzebę podjęcia dalszych działań, w tym poprzez budowę dodatkowych lokali mieszkalnych i odpowiednią politykę społeczną, w celu zapewnienia, aby mieszkania socjalne spełniały podstawowe normy jakości i bezpieczeństwa oraz były dostępne dla osób z niepełnosprawnościami i rodzin wielodzietnych.
- (36) Biorąc pod uwagę kluczową rolę kapitału ludzkiego w zwiększaniu konkurencyjności i strategicznej autonomii Unii, w 2026 r. Rada zaleciła państwom członkowskim podjęcie pilnych działań w celu sprostania wyzwaniom strukturalnym związanym z kapitałem ludzkim w dziedzinie umiejętności i edukacji, które szkodzą konkurencyjności. Zalecenia krajowe na 2026 r. skierowane do Litwy mogą przyczynić się do wdrożenia zalecenia Rady w sprawie kapitału ludzkiego w Unii.
- (37) Litewski system kształcenia ogólnego stoi w obliczu utrzymujących się wyzwań, w tym nierówności i znacznych dysproporcji między obszarami miejskimi i wiejskimi. Na obszarach wiejskich odnotowuje się niższy poziom korzystania z systemu wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz słabsze wyniki kształcenia. Chociaż inicjatywy finansowane z RRF, takie jak milenijny program dla szkół, zwiększyły

inkluzywność i poprawiły efekty uczenia się w niektórych szkołach, niedawne dostosowania polityki umożliwiające tworzenie mniejszych klas w gimnazjach na obszarach wiejskich mogą osłabić postępy w zakresie zwiększenia jakości, równości i efektywności sieci szkolnej.

- (38) Zawód nauczyciela boryka się z utrzymującymi się niedoborami kadrowymi, zwłaszcza na obszarach wiejskich i w dziedzinach STEM. W związku z tym, że prawie połowa młodych nauczycieli zamierza odejść z zawodu w ciągu pięciu lat, a udział starzejących się nauczycieli w szkołach średnich I stopnia jest najwyższy w UE, system edukacji stoi w obliczu poważnych wyzwań. Aby zaradzić tym niedoborom, niezbędne są ukierunkowane środki mające na celu przyciągnięcie i zatrzymanie nauczycieli.
- (39) Niedobory siły roboczej w kluczowych sektorach, takich jak opieka zdrowotna, administracja publiczna, transport i finanse, uwypuklają słabości obecnego systemu szkolenia w zakresie umiejętności. Litewski system kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) pozostaje niewystarczająco atrakcyjny, co bezpośrednio przyczynia się do niedoborów siły roboczej. Ten brak atrakcyjności programów kształcenia i szkolenia zawodowego pogłębia niedobory siły roboczej, które ograniczają wydajność i wzrost gospodarczy. Wzmocnienie poradnictwa zawodowego w szkołach za pomocą praktycznych działań, takich jak obserwacja w miejscu pracy w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego oraz szkolenia i wizyty u pracodawców, mogłoby znacząco zwiększyć świadomość uczniów w zakresie możliwości oferowanych w ramach systemu kształcenia i szkolenia zawodowego oraz poprawić atrakcyjność tego rodzaju kształcenia. W ramach istotnych reform w dziedzinie szkolnictwa wyższego Litwa podjęła działania mające na celu zwiększenie jego dostosowania do potrzeb rynku pracy, jednak poprawy wyników w tym zakresie oczekuje się dopiero od 2028 r. Stałe zwiększanie adekwatności do potrzeb rynku pracy i zasięgu kształcenia dorosłych, zwłaszcza w przypadku osób bezrobotnych, osób o niskich kwalifikacjach i innych słabszych grup społecznych, ma zasadnicze znaczenie dla ograniczania niedoborów kwalifikacji i siły roboczej.
- (40) Utrzymujące się bezrobocie, w tym bezrobocie długotrwałe, wskazuje na słabości w funkcjonowaniu aktywnych polityk rynku pracy. Na Litwie zapotrzebowanie na aktywne polityki rynku pracy stale przewyższa liczbę faktycznych uczestników, co negatywnie wpływa na zasięg tych polityk, a w konsekwencji na integrację osób bezrobotnych na rynku pracy. Aktywne polityki rynku pracy są w dużym stopniu uzależnione od finansowania unijnego, które ulega wyczerpaniu, co w połączeniu z niewystarczającym przydziałem środków budżetowych i rosnącymi kosztami polityki stanowi główne czynniki wpływające na niski zasięg aktywnych polityk rynku pracy. W 2025 r. uczestnictwo w tych politykach spadło do niemal jednej trzeciej poziomu z 2024 r. i oczekuje się, że utrzyma się na tym poziomie również w 2026 r. Zwiększenie finansowania krajowego i opracowanie zrównoważonego modelu finansowania mogłyby poprawić zasięg aktywnych polityk rynku pracy i przyczynić się do zmniejszenia bezrobocia. Szybko starzejące się społeczeństwo i prognozowane kurczenie się siły roboczej wymagają dodatkowych wysiłków na rzecz zwiększenia integracji na rynku pracy osób z niepełnosprawnościami, młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nieszkolącej się i innych słabszych grup społecznych, oraz podjęcia działań wykraczających poza aktywne polityki rynku pracy. Sprostanie tym wyzwaniom przyczyniłoby się także do wsparcia pozytywnej konwergencji społecznej

zgodnie z analizą dotyczącą poszczególnych państw, przeprowadzoną na drugim etapie przez służby Komisji zgodnie z ramami konwergencji społecznej ⁽¹⁷⁾.

- (41) W kontekście bliskich powiązań między gospodarkami państw członkowskich należących do strefy euro i ich wspólnego wkładu w funkcjonowanie unii gospodarczej i walutowej Rada zaleciła w 2026 r. państwom członkowskim będącym członkami strefy euro podjęcie działań, w tym poprzez ich plany odbudowy i zwiększania odporności, w celu wdrożenia zalecenia dotyczącego polityki gospodarczej strefy euro na 2026 r. W przypadku Litwy zalecenie 1 ma pomóc we wdrożeniu pierwszego, drugiego i trzeciego zalecenia dotyczącego strefy euro, zalecenie 2 – we wdrożeniu czwartego zalecenia dotyczącego strefy euro, zalecenie 3 – we wdrożeniu piątego, siódmego i jedenastego zalecenia dotyczącego strefy euro, zalecenie 4 – we wdrożeniu siódmego zalecenia dotyczącego strefy euro, a zalecenia 5 i 6 – we wdrożeniu piątego zalecenia dotyczącego strefy euro,

NINIEJSZYM ZALECA Litwie podjęcie w latach 2026 i 2027 działań mających na celu:

1. W związku z odchyleniem od zalecanego pułapu wydatków netto stwierdzonym przez Komisję w odniesieniu do 2025 r. i istotnym odchyleniem od zalecanego pułapu wydatków netto prognozowanym przez Komisję na 2026 r. – podjęcie działań w zakresie kontroli wydatków netto, tak aby były one zgodne z maksymalnymi stopami wzrostu zaleconymi przez Radę w dniu 8 lipca 2025 r., przy jednoczesnym wykorzystaniu, w ramach krajowej klauzuli wyjścia, elastyczności zwiększonych wydatków na obronę. Zwiększenie wydatków na obronę i gotowości obronnej, a jednocześnie zapewnienie efektywności wydatków i stopniowe dostosowywanie budżetu w celu utrzymania strukturalnie wyższych wydatków na obronę. Zapewnienie, aby wszelkie środki wprowadzane w celu złagodzenia skutków wzrostu cen energii miały charakter tymczasowy, były ukierunkowane na ochronę gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji lub zaspokojenie potrzeb przedsiębiorstw energochłonnych oraz utrzymywały zachęty do oszczędzania energii, a jednocześnie zapewnienie, aby koszty fiskalne tych środków były zgodne z zobowiązaniami wynikającymi z ram fiskalnych UE. Zwiększenie dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych przez zwiększenie roli podatków mniej szkodliwych dla wzrostu gospodarczego, poprawę przestrzegania przepisów podatkowych, racjonalizację i uproszczenie specjalnych systemów podatkowych oraz kontynuowanie stopniowego wycofywania nieukierunkowanych dopłat do paliw kopalnych. Zapewnienie dostatecznych środków finansowych na opiekę zdrowotną, ochronę socjalną i działalność ogólnopaństwową oraz poprawę modeli finansowania usług socjalnych i instytucji opieki zdrowotnej.
2. Zapewnienie ciągłości reform i inwestycji realizowanych w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Utrzymanie tempa realizacji projektów w ramach programów polityki spójności, w stosownych przypadkach w oparciu o realokację środków na priorytety strategiczne i elastyczność w śródkresowym przeglądzie ram polityki spójności. Zajęcie się wyjątkowymi problemami społeczno-gospodarczymi, zagrożeniami bezpieczeństwa i wyzwaniem w zakresie gotowości cywilnej, które dotyczą regionów na zewnętrznej wschodniej granicy UE.
3. Poprawę dostępu do finansowania małych i średnich przedsiębiorstw, w tym przez pobudzanie konkurencji w zakresie usług finansowych, zwiększenie płynności rynku

¹⁷ [SWD\(2026\) 122 – Analiza dotycząca poszczególnych państw, przeprowadzona na drugim etapie zgodnie z ramami konwergencji społecznej, 2026.](#)

kapitałowego, zachęcanie do większego uczestnictwa w rynkach finansowych oraz wzmocnienie dodatkowych kapitałowych programów emerytalnych. Ułatwienie inwestycji prywatnych w badania i rozwój, między innymi poprzez przegląd istniejących bodźców podatkowych. Opracowanie zachęt sprzyjających współpracy między przedsiębiorstwami a sektorem nauki, między innymi w drodze zwiększenia zdolności publicznej bazy naukowej do wspierania innowacyjności przedsiębiorstw. Zachęcanie – w szczególności kobiet – do podejmowania nauki na poziomie pomaturalnym w dziedzinach STEM. Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym poprzez zwiększenie wsparcia instytucjonalnego i zachęt do propagowania współpracy międzygminnej na rzecz wspólnego świadczenia usług publicznych i przyciągania inwestycji do regionów.

4. Dalsze zmniejszanie zależności od paliw kopalnych i importowanej energii oraz zapewnienie wystarczającej przepustowości sieci elektroenergetycznej i dostępu do niej w celu wspierania rozwoju energii ze źródeł odnawialnych. Przyspieszenie i zwiększenie skali renowacji budynków, w tym poprzez rozwiązanie problemu niedoborów siły roboczej. Przyspieszenie czystej transformacji przemysłowej i przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym dzięki zwiększeniu produktywności zasobów. Przyspieszenie dekarbonizacji transportu, zwłaszcza drogowego i kolejowego, w tym dzięki ukończeniu projektu Rail Baltica, oraz poprawę koordynacji zrównoważonego transportu publicznego i jego atrakcyjności w celu zwiększenia jego wykorzystania.
5. Zwiększenie dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej i opieki środowiskowej oraz zwiększenie dostępności pracowników ochrony zdrowia i opieki długoterminowej, w szczególności w regionach oddalonych. Przeciwdziałanie nierównościom dochodowym i ubóstwu przez zwiększenie zasięgu i adekwatności systemu ochrony socjalnej, dalszy rozwój scentralizowanego systemu monitorowania usług społecznych oraz zwiększenie podaży wysokiej jakości mieszkań socjalnych.
6. Poprawę jakości, równości i efektywności powszechnego systemu edukacji, w szczególności poprzez eliminowanie różnic w osiągnięciach edukacyjnych między obszarami miejskimi i wiejskimi, przy jednoczesnym zwiększeniu atrakcyjności zawodu nauczyciela w celu rozwiązania problemu niedoborów. Rozwiązanie problemu niedoboru kwalifikacji poprzez lepsze dostosowanie szkolnictwa wyższego do potrzeb rynku pracy, zwiększenie atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego, poprawę edukacji dorosłych, w tym w odniesieniu do słabszych grup społecznych, oraz zwiększenie zasięgu aktywnych polityk rynku pracy.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

*W imieniu Rady
Przewodniczący*